

219 . Zalău | Județ: Sălaj | Punct: Dealul Lupului-Aeroport | Anul: 2005

Anul: 2005

Cod RAN: 139713.20

Perioade: Preistorie, Protoistorie, Evul Mediu

Epoci: Neolitic, Eneolitic, Epoca bronzului timpuriu, La Tène, Epoca medievală timpurie, Evul Mediu

Categorii sit: Religios, ritual și funerar

Autori: Dan Băcuet-Crișan, Sanda Băcuet-Crișan, Horea Dionisiu Pop

Instituții: Muzeul Județean de Istorie și Artă, Zalău, Muzeul Județean de Istorie și Artă, Zalău, Muzeul Județean de Istorie și Artă, Zalău

Raport

Situl se află amplasat pe platoul larg al Dealului Lupului în zona cunoscută și ca Aeroport. Zona este deosebit de bogată în vestigii arheologice, datorită și faptului ca este mărginită la V de valea Mâții, iar în zona nordică curge valea Zalăului.

Primele informații despre acest sit datează din anul 1983 când a fost identificată o așezare neolitică. În anii 2003-2004 au fost efectuate cercetări arheologice preventive datorate unor proiecte utilitare și edilitare de mare anvergură. Cu această ocazie au fost identificate urmele unei fortificații neolitice, două castre de marș romane, așezări hallstattiene, medievale timpurii, necropola aparținând epocii romane și o necropolă medievală timpurie.

În anul 2005 au fost realizate cercetări arheologice preventive pentru identificarea și salvarea eventualelor vestigii aflate în pericol de distrugere datorită săpării mecanice a șanțului de implementare a conductei menajere. Cercetarea s-a realizat cu scopul eliberării terenului de sarcină arheologică în vederea realizării investiției propuse – „Modernizare și extindere Stație de epurare și canal menajer”.

Suprafața care urma să fie afectată de introducerea conductei menajere a fost cercetată prin intermediul a două secțiuni care au urmat strict traseul prestabilit pentru amplasarea conductei. Secțiunea S1/2005 a avut dimensiunile de 86 x 4 m, secțiunea S2/2005 a avut 63 x 5 m, în final fiind cercetați 659 m².

Eroziunea accentuată a solului, existența în anii 40 a unui aeroport utilitar, timp în care terenul a fost nivelat, precum și lucrările agricole repetate au făcut ca în prezent vestigiile arheologice să fie aproape de suprafața actuală de călcare. În special mormintele medievale timpurii, care au fost identificate la cel mult 0,15 m adâncime, nefiind sigur că locul de descoperire coincide cu cel în care au fost depuse inițial.

Prin cercetările desfășurate aici în anul 2005 a putut fi constatată următoarea situație stratigrafică: sub covorul de iarbă există un strat de culoare cenușie (strat bulversat de plug) cu o grosime (variabilă) între 0,15 m (în general) și 0,35 m (extrem de rar). Sub acest strat se află sterilul arheologic, lut de culoare gălbuie. În stratul cenușiu au fost descoperite resturile mormintelor distruse. Există un singur mormânt (complexul C.11) care s-a păstrat intact datorită faptului că bunurile funerare și oasele calcinate au fost depuse într-o groapă săpată mai adânc în sterilul arheologic.

Cu siguranță că urnele funerare au fost depuse în gropi, dar transformările suferite de teren au dus la deranjarea/împrăștierea acestora și implicit la imposibilitatea conturării arheologice a gropilor mormintelor. Multe dintre morminte au putut fi identificate datorită existenței unor grupări de fragmente ceramice și oase calcinate. În suprafețele cercetate au fost descoperite 13 morminte de incinerare. Numerotarea complexelor s-a făcut începând cu numărul 1, dar, după desfacere, am constatat că cele două complexe notate C1 și C2 reprezentau de fapt urmele unei stâne moderne. Datorită acestui fapt numerotarea mormintelor de incinerare începe cu C3.

Complexe neolitice târzii:

Cpl. C3 identificat în S1 c. 56-57, la -0,40 m. Mormânt de incinerare, cu resturile calcinate depuse în urnă. Nu a fost identificată o groapă a mormântului cu excepția alveolării făcute de urnă. În jurul urnei au fost depuse pietre de râu care marcau probabil mormântul. Vasul (urna funerară) a fost distrus parțial de lucrările agricole.

Cpl. C4 identificat în S1 c. 81-82 la -0,34 m, fundul fiind atins la -0,42 m. Mormânt de incinerare (distrus parțial de arături) conturat sub forma unei mici pete circulare cenușii în lutul steril galben. Urna funerară a constat într-un vas de mici dimensiuni (pahar). S-a mai păstrat numai fundul gropii, aici aflându-se depuse resturile cinerare (oase arse și cărbune).

Cpl. C5 identificat în S1 c. 83-84 la -0,32 m, fundul la -0,40 m. Mormânt de incinerare. Acesta s-a conturat sub forma unei pete circulare cenușii. Afectat de lucrările agricole, din groapă au mai putut fi recoltate un fragment ceramic și resturile cinerare (oase arse și cărbune).

Cpl. C6 identificat în S1, c. 84-85 la -0,32 m, fundul la -0,38 m. Mormânt de incinerare constând în fragmente provenite de la un vas și oase calcinate.

Cpl. C7 identificat în S2 c. 10-12 la -0,34 m. Distrus aproape în totalitate. Au fost recoltate câteva oase calcinate.

Cpl. C8 identificat în S2 c. 4-6 la -0,10 m. S-a conturat sub forma unei aglomerări de fragmente ceramice și foarte puține oase arse. Dat fiind faptul că în toată zona cercetată nu au existat urme de locuire permanentă credem că fragmentele provin de la un mormânt de incinerare distrus de lucrările agricole.

Cpl. C9 identificat în S2 c. 27-29 la -0,28 m. Mormânt de incinerare distrus de un mic șanț de drenaj. Din acest mormânt s-au mai păstrat câteva fragmente ceramice provenite de la urnă și numeroase oase calcinate.

Cpl. C12 identificat în S2 c. 17-19 la -0,22 m. Au fost recuperate câteva fragmente ceramice de la un vas împrăștiat de plug. Din apropiere a fragmentelor ceramice au fost recoltate și câteva oase calcinate. Cu siguranță acestea provin de la un mormânt de incinerare distrus de lucrările agricole.

Complexele aparținând perioadei Latene (sec. III-II):

Cpl. C11. identificat în S2 c. 36-38 la -0,30 m. Mormânt de incinerare neafectat de lucrările agricole. S-a conturat sub forma unei pete cenușii de formă ovală, marcată de numeroase oase calcinate. De altfel oasele calcinate au apărut în întreaga umplutură a gropii, de la conturare până la fundul acesteia. Presupunem deci că alături de defunct au fost arse și depuse și resturi provenite de la animale. Pe latura vestică a gropii, pe o treaptă săpată în steril a fost identificată o spadă din fier, iar pe fundul gropii au fost depuse trei vase ceramice (o oală de mari dimensiuni, o oală mai mică și un castron). În groapa mormântului la adâncimi diferite au apărut trei piese mici din bronz (mărgele?), o așchie de silex, patru verigi din fier (păstrate fragmentar) precum și alte câteva fragmente mici din fier neidentificabile.

Cpl. C13. identificat în c. 41-42 la -0,30 m. Mormânt de incinerare distrus de plug. Complexul s-a conturat sub forma unei aglomerări de oase arse și câteva fragmente ceramice de la urnă.

Complexele medievale timpurii:

Cpl. C10 identificat în S2 c. 23-24 la -0,16 m. Mormânt de incinerare distrus de arături. Au mai fost recuperate fragmente din partea inferioară a unui vas ceramic în care au fost depuse oasele calcinate. În jur au apărut de asemenea oase împrăștiate de plug.

Cpl. C14 identificat în S2 c. 16-17 la -0,15 m. Mormânt de incinerare răvășit de plug. La nivelul sterilului au fost descoperite fragmente dintr-un vas lucrat la roata înceată. Vasul este decorat cu benzi paralele de linii în val. În jur se aflau câteva oase calcinate. Nu s-a putut contura urma gropii mormântului.

Cpl. C15. identificat în S2 c. 60-61, la -0,20 m. Mormânt distrus de lucrările agricole. Au fost recuperate fragmente din pereții și din fundul unui vas ceramic lucrat la roata înceată, precum și câteva oase calcinate. Vasul este decorat cu benzi de linii în val asociate cu benzi de linii drepte.

Pentru perioada neolitică descoperirile sunt deosebit de importante, identificarea unei necropole de

incinerare separată de așezare este o premieră în cercetarea acestei perioade în România. Aceste descoperiri se adaugă unei descoperiri mai vechi (un mormânt de incinerare) situat la aproximativ 1 km de această necropolă. Se confirmă astfel practicarea la o scară mai largă a ritului incinerării în neoliticul târziu, probabil ca aspect local în NV României. Din cercetările mai vechi sunt cunoscute morminte de incinerare în așezarea de la Suplacu de Barcău-Corău și Tășad, descoperiri integrate grupului Suplacu de Barcău. Cercetările din anul 2003 din situl de la Porț-Corău (partea sălăjană a celui de la Suplac) au dovedit existența unei necropole de incinerare la periferia locuirii neolitice, dar și morminte printre locuințe. Unele morminte din așezare au fost atribuite complexului Cluj Cheile Turzii, iar altele grupului Suplac.

În zona Dealului Lupului în anii precedenți a fost identificată pe un platou inferior o fortificație neolitică cu două șanțuri de apărare. Presupunem așadar că necropola de incinerare identificată acum ține de locuirea din fortificație. Materialul ceramic recoltat din necropolă cunoaște analogii în situl de la Suplac. Au fost observate similitudini între ritul de înmormântare (incinerare, gropi de mici dimensiuni) deosebiri existând numai în privința bogăției inventarului, la Suplac numărul de vase fiind mult mai mare și mai divers. Până în prezent nu există date de cronologie absolută pentru nici un orizont neolitic din NV României.

Este pentru prima dată când este identificată o necropolă de incinerare neolitică care să fie amplasată separat de așezare, dovedind existența unor preocupări legate de separarea locului de înmormântare de cel de locuire dar și practicarea ritului de incinerare pe scară largă în neoliticul târziu din nord-vestul României.

Perioada Latène este reprezentată de două complexe (morminte de incinerare). După ritul și ritualul de înmormântare mormintele se atribuie sec. III-II a.Chr., posibil unui aspect local. Cele două morminte aparținând perioadei Latène (sec. III-II a.Chr.) se adaugă locuirilor semnalate aici în anii anteriori. Cele două morminte de incinerare vin să completeze puținele descoperiri de acest gen de pe teritoriul județului Sălaj.

Necropola medievală timpurie descoperită în acest punct este prima de acest fel de pe teritoriul județului Sălaj. Probabil că aceasta este corespondenta așezării medievale timpurii identificată în apropiere prin cercetările derulate în anii anteriori. Deși deocamdată nu au fost descoperite morminte de înhumare, ci numai de incinerare, posibilitatea existenței acestora nu poate categoric exclusă.

După datele pe care le deținem până în prezent este posibil ca această necropolă să se înscrie în categoria necropolelor birituale de tip Mediaș, necropole care caracterizează spațiul transilvănean al sec. VII-IX. În acest stadiu al cercetărilor, pe baza ritului și ritualului funerar și a puținului material arheologic descoperit (numai ceramică), necropola medievală timpurie din acest punct poate fi datată în linii mari pe parcursul sec. VIII-IX.

Informații suplimentare online

[Raportul 3552 din cronica.cimec.ro](http://raportul3552.din.cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](http://localizare.pe.harta.folosind.Mapserver.Cimec.ro)
